

EDUCAȚIA MUZEALĂ ÎN EUROPA: NOI CĂI DE COMUNICARE

Nicole GESCHÉ-KONING

„Problema crucială a profesiei noastre stă în permanenta redefinire a misiunii noastre¹. Din educatori, noi tindem să ne intitulăm, în tot mai mare măsură, comunicatori, interpreți sau mediatori culturali. Pentru mulți dintre colegi, educația este prea mult legată de pedagogie și de școală. Noi credem că dacă trebuie să ne adresăm altor profesioniști și să primim mesaje de la ei, avem nevoie de un nume mai serios.

Dacă ar fi să definesc, cu trei vorbe, misiunea noastră ca educatori sau comunicatori de muzeu, acestea ar fi: a înțelege, a te bucura și a servi. Vom ajunge să înțelegem publicul nostru și să îl servim, în cel mai potrivit mod, bucurându-ne atât de contactul cu obiectele, cât și de contactul cu publicul. Trebuie să nu uităm vreodată dimensiunea umană a misiunii noastre de educatori/comunicatori: sîntem individualități, vizitatorii noștri sînt individualități, iar în spatele obiectului muzeal stă, întotdeauna, o ființă umană, cu sensibilitatea, bucuriile, temerile, cunoașterea și înțelepciunea sa, și/sau, chiar înainte de toate, o ființă care are nevoie să fie respectată și luată în considerare. Să respectăm trecutul, dar să respectăm, de asemenea, prezentul și viitorul nostru.

Mă simt privilegiată pentru faptul de a fi lucrat 20 de ani într-un muzeu - Muzeul Regal de Artă și Istorie din Bruxelles în care educația a fost

Imagine din
centrul vechi
al orașului
Bruxelles

recunoscută ca o preocupare aparte, începînd din 1922. S-ar putea ca unii să creadă că educatorii sînt la fel de bătrîni ca obiectele de muzeu și că trebuie să fie aproape imposibil să rămîi inventiv. Umanitatea fiind, într-adevăr, leneșă, cineva ar putea să creadă că într-o instituție cu o atît de lungă tradiție în educație, nimic nou n-ar putea să apară. Și totuși, mulțumită entuziasmului unor pionieri în ale educației, departamentul de educație al Muzeului Regal de Artă și Istorie și-a dovedit, de mai multe ori, inventivitatea. Acest lucru ar fi fost imposibil fără entuziasm, convingere și perseverență. În munca noastră nu poate fi vorba despre o comunicare eficientă fără entuziasm, dacă nu chiar pasiune. Cum putem să rămînem incitați și emoționați în fața unei opere de artă, dacă o vedem în fiecare zi, și asta se întîmplă de mulți ani de zile? Este ca atunci

1. Tomislav Šola, *Some thoughts upon CECA and its contribution to the museum profession*, în *Proceedings of the Regional European CECA Conference, European Museum Communication*, Brussels, iunie 1993, p.17.

cînd iubești pe cineva: trebuie să păstrezi viu contactul, să-i adresezi, mereu, întrebări, pentru ca pînă la urmă, să te regăsești, constant, în dialog. Acest dialog cu obiectul de muzeu este esențial - unii îl numesc „efectul ping-pong” - și poate fi atins în diferite feluri și modalități de abordare.

Educația de muzeu nu se ocupă numai de școli și de copii. Instituțiile noastre sînt deschise oricărui public potențial. Trebuie să luăm întotdeauna aminte la acel om care poate intra în muzeul nostru și să-l aducem într-un mediu social, moral și intelectual care îi este propriu și nu într-unul pe care îl estimăm noi c-ar fi. Dacă termenul „educație” începe cu E, atunci să obsevăm că și alte cuvinte care sînt direct legate de munca noastră încep tot așa: entuziasm, explorare, experiență.

Europa are o lungă tradiție în educația de muzeu. Unul dintre primele departamente de educație a fost înființat la Muzeul Regal de Artă și Istorie din Belgia. Jean Capart, un savant egiptologist, a fost cel care a declarat - la întoarcerea sa dintr-un voiaj în Statele Unite, în 1922 - că muzeul trebuie să aibă două funcțiuni vitale: una științifică, avînd privirea îndreptată spre sine, și una de comunicare, privind spre exterior². Ideile referitoare la un mai larg acces în muzeu și la democrația culturală sînt rezultatul răspîndirii renumitei mișcări Art Nouveau. Începînd de atunci, muzeele din Belgia s-au dezvoltat continuu, fiind întotdeauna deschise curentelor noi, originale. Primul serviciu oferit publicului nu a fost, deloc, tradiționalul tur ghidat, ci un centru special de documentare care este, pînă în zilele noastre, unic: biblioteca pentru diapozitive, sau Diateca. În timpul războiului, ea a făcut posibil accesul vizitatorilor la operele de artă care au fost mutate

din muzeu. Astăzi, ea servește multor altor scopuri. Principala sa menire este aceea de a oferi publicului cele peste 90.000 diapozitive avînd ca subiect arta, media anuală de creștere a numărului fiind de 3.000 diapozitive. Subiectele tratate depășesc cu mult cantitatea de opere expuse în muzeu. Aici, diapozitivul devine un instrument complementar obiectului însuși. Această particularitate este specifică acestei biblioteci cu diapozitive, fapt ce o diferențiază de alte biblioteci specializate în diapozitive, legate, de regulă, de muzee, universități sau alte instituții cu profil științific. Accesul este liber, nefiind necesară înscrierea în vreun registru. Un prerogativ al Diatecii îl constituie sistemul său de clasificare, ce a servit, deja, ca model, altor instituții belgiene sau străine. Acest loc privilegiat pentru comunicare primește, în medie, 5.500 vizitatori pe an, c.110.000 diapozitive fiind împrumutate, în fiecare an. În cadrul muzeului, combinînd știința cu educația, Diateca a devenit o unealtă eficientă pentru stimularea sensibilității și pentru revelarea artei. Mai mult decît atît, este un loc privilegiat pentru comunicare, în care toți vizitatorii găsesc căldură, înțelegere și sînt bineveniți.

Printre vizitatorii obișnuți ai muzeului se numără cei deficienți de vedere: ei pot să găsească încăperi speciale, adaptate necesităților lor. În acest caz, particularitatea constă în faptul că operele de artă pe care au posibilitatea să le atingă sînt originale și nu replici, ca în majoritatea muzeelor. De peste 10 ani, serviciile de educație ale muzeului (atît în flamandă, cît și în franceză), sînt responsabile cu elaborarea și conceperea expozițiilor temporare cu acest subiect. Calitatea și interesul subiectelor alese au atras mulți alți

2. Claudine Deltour-Levie & Nicole Gesché-Koning, *Le service éducatif des Musées royaux d'Art et d'Histoire, un travail d'équipe*, în *La vie des musées*, 1986/1, p.49.

vizitatori, care s-au familiarizat cu nevoile speciale ale deficienților de vedere și care, adesea, au început să învețe să comunice cu ei³. Cel mai bun sistem de comunicare pe care l-am întâlnit, în această privință, a fost obținut de Itinerarul de sculptură Acces, din Parcul de sculptură Yorkshire, în Marea Britanie. Se intenționează ca acest traseu, creat de artistul Don Rankin, să fie accesibil tuturor, inclusiv celor suferind de un handicap oarecare. Vizitând Itinerarul, împreună cu artistul, în timp ce hoînăream pe traseu, am fost profund impresionată de modestia sa față de sentimentele și simțurile pe care dorea să le trezească. Unul dintre mesajele sale, pe care am să-l citez, este acesta: „Nu încerca să îi ajuți pe toți handicapații, pentru că n-ai să reușești. Dar încearcă să faci tot ce poți mai bine!”⁴. Principalul scop al lui Don Rankin este să audă oamenii rîzînd: umorul este omniprezent, iar artistul a plănuțit, în mod deliberat, cărării divergente, pentru a provoca umorul vizitatorului. Să nu uităm niciodată umorul, în activitățile pe care le propunem vizitatorilor noștri. Ceea ce pare a fi tot mai des întâlnit, în cazul vizitatorilor cu necesități speciale, este faptul că muzeul tinde să coopereze cu aceștia și, uneori, chiar să-i integreze în colectivul său, organizînd zile speciale de pregătire, astfel încit să ajungă să aibă, ca și Muzeul Luvru, surzi care să ghideze grupuri de surzi⁴.

De asemenea, o atenție specială pretind familiile. În 1989, răspunzînd sloganului „Să ne cunoaștem mai bine unii pe alții, pentru a ne face mai bine cunoscuți”, mai multe muzee belgiene au hotărît să își unească eforturile, în timpul Zilelor Patrimoniului, și să ofere un program special proiectat pentru familiile care vizitează muzee. Pentru acest

eveniment a fost tipărit un singur pliant special, reducîndu-se, astfel, costurile pentru fiecare muzeu în parte, care nu a mai trebuit decit să adauge un program cu activitățile proprii. Programul familial a fost dezvoltat, de atunci încoace, la alte secțiuni ale muzeului și, de asemenea, la alte muzee. La Muzeul German din München este planificat - pentru noiembrie, 1997 - un sfirșit de săptămînă familial, la care cazarea este posibilă chiar lîngă muzeu. În Norvegia, la Muzeul Forestier Norvegian din Elverum, adunarea familiilor în timpul verii s-a dovedit a fi deosebit de populară. Evenimentul monden a evoluat în curiozitate, iar vizitatorii vor să știe, în fiecare an, tot mai multe lucruri despre muzeu, despre colecțiile sale și despre viața oamenilor cărora le-au aparținut obiectele expuse.

La *Preistositul* de la Ramioul, în Belgia, vizitatorului i se pretinde să descopere cum trăiau oamenii în trecut, făcînd ceea ce făceau aceia. În mod deliberat, explicațiile oferite sînt sărace: vizitatorul este invitat să își scrie, cu ajutorul muzeografilor și al îndrumătorilor, propria sa istorie și să ajungă la propriile sale concluzii. Acest dialog este constant, iar întrebările rămase fără răspuns îl fac pe vizitator să revină. Atît la Elverum, cît și la Ramioul, vizitatorul se simte în muzeu ca acasă...

„«Buline» în muzeu“ ...sau atunci cînd banda desenată se inspiră din obiectele de muzeu - una dintre cele mai recente expoziții organizate de Muzeul Regal de Artă și Istorie din Bruxelles -, a atras mulți vizitatori, tineri și bătrîni, uimiți să descopere că atît de multe opere de artă care aparțin muzeului au fost „transcrise“ cu atît de multă precizie încit nu pot lăsa nici o umbră de îndoială în legătură cu identitatea lor și că atît de multe alte opere de artă au inspirat

3. Pentru mai multe informații vezi Nicole Gesché-Koning, *Ten Years Experience in Planning and Organizing Exhibitions for Blind*, în *The Museum and the Needs of People, Proceedings of the CECA Conference in Jerusalem 1991*, Haifa, 1992, pp.104-105.

4. Vezi *training deaf-mute museum guides in French museums and monuments*, în *European Museum Communication*, op.cit., p.190.

desenatori și scenografi. O uriașă „bulină”, dintre cele în care se înscriu dialogurile în benzi desenate, invita vizitatorul să adauge ilustrații ale unor opere de artă din muzeu pe care organizatorii expoziției s-ar putea să le fi uitat! În acest caz, publicul a fost implicat nu numai în munca de dinainte de realizarea expoziției - când vizitatorii și muzeograful au petrecut destulă vreme, împreună, analizând, cu atenție, fiecare desen-, dar și după aceea, de vreme ce numeroase alte desene au fost trimise muzeului.

Muzeul din Louvain-la-Neuve și-a îndreptat colecțiile către noile tehnologii cu mult înainte ca alte muzee să creeze un serviciu multimedia interactiv, serviciu care este consultat, adeseori, de muzee ce abia acum își constituie asemenea departamente. De la reuniunea anuală a CECA de la Viena, dedicată noilor tehnologii, educatorii de muzeu s-au familiarizat în mult mai mare măsură cu paginile de *web*, cu poșta electronică și cu grupurile de discuții etc.. Numeroși colegi au creat programe pentru Internet, urmînd exemplul Muzeului Israelului, din Ierusalim, care a realizat programul „Copiii desenează Ierusalimul”⁵. De exemplu, un nou proiect, intitulat „museum@online”, este organizat de Galeria Austriacă Belvedere din Viena, Ministerul federal al Educației și Afacerilor Culturale și Serviciul Cultural Austriac. Proiectul, care se ocupă de artă la „Cumpăna între secole”, este derulat, în acest an, pentru a doua oară, dar de această dată scopul său este acela de a trece dincolo de hotarele Austriei (pentru mai multe informații vezi: <http://www.bboard.blackbox.or.at>, adresă pentru poșta electronică: oeg@bboard.blackbox.or.at).

Unele muzee încearcă să reacționeze împotriva invaziei

acestor noi tehnologii, uneori, cu umor, așa cum o face Galeria Națională din Londra, care a pregătit un „nu prea compact disc” interactiv⁶. Alte muzee, precum Casa Istoriei, din Bonn, au integrat, pe deplin în expozițiile lor, aceste tehnologii, făcînd posibilă existența „mai multor niveluri de percepție și informație” pentru vizitator. Instalarea acestor noi tehnologii a fost precedată de cîteva studii de atență evaluare a vizitatorilor. Rezultatele acestor evaluări, ca și ale altora, au fost utilizate de departamentele de educație și de servicii pentru vizitatori, ca de exemplu, în stabilirea criteriilor de selecție și pregătire a docenților sau în îmbunătățirea materialelor puse la dispoziția serviciilor pentru vizitatori, ținîndu-se cont de necesitățile speciale ale acestora, după profilul fiecărei categorii de vizitatori.

Nu toți educatorii de muzeu consideră că a avea acces la noile tehnologii moderne și a fi continuu informat constituie o parte vitală a muncii lor. Din fericire, CECA susține conferințe anuale internaționale și, uneori, conferințe regionale, avînd teme legate de dezvoltarea profesiei noastre⁷ și, tot din fericire, există multe publicații care ne permit să strîngem laolaltă tot ceea ce contează pentru educația

Castelul și podul Sant'Angelo din Roma

5. Susan Hazan, *Children Draw Jerusalem*, în *ICOM Education*, 16, 1997.
6. Anthea Peppin, *An interactive not very compact disc*, în *Museum and Communities, proceedings of the CECA Conference in Stavanger 1995*, Oslo, 1996, p.60.
7. Printre cele pentru care au fost publicate lucrările și care sînt încă relevante, în zilele noastre, voi menționa:
 - *Establishing, Maintaining and developing Museum Educational Services, Proceedings of the CECA Conference in Nafplion and Athens (9-16 October 1988)*, Athens, 1991.
 - *The Museum and the Needs of People, Proceedings of the CECA Conference in Jerusalem 1991*, Haifa, 1992.
 - *Museums, Education and the Natural Social and Cultural Heritage, Proceedings of the CECA Conference in Cuenca Ecuador 23-28 October 1994*, Cuenca, 1996.
 - *Museum and Communities, Proceedings of the CECA Conference in Stavanger 1995*, Oslo, 1996.
 - *New Strategies for communication in museums, Proceedings of the CECA Conference in Vienna 1996*, Vienna 1997.

muzeală. Printre publicațiile care tratează, cu deosebire educația în muzee, trebuie să menționăm *Standbein, Spielbein*⁸, în Germania, *Entrée*⁹, în Elveția, *Faxen*¹⁰, în Austria, *GEM News*¹¹, și *Journal of Museum Education*¹², publicațiile diferitelor comitete naționale CECA din Danemarca, Belgia, Spania, Germania... și publicația internațională a CECA, *ICOM Education*¹³.

Într-o epocă de restricții bugetare, tot mai multe muzee își unesc eforturile pentru a produce activități similare sau complementare. Diferite muzee din Zagreb și-au unit eforturile într-un proiect numit „Civjet“ („Floare“), care a culminat cu o mare adunare, cu ocazia Zilei Internaționale a Muzeelor. Este una dintre cele mai frumoase realizări pe care mi-a fost dat să o văd.

Pentru a reduce prețurile ridicate de cost, departamentele pentru educație din multe țări au fost centralizate, produsele activităților acestora fiind oferite diferitelor muzee din orașele implicate în proiect. Pentru a menționa doar câteva dintre acestea, citez Skoletjenesten - în Copenhaga și Oslo -, Serviciul Muzeal (Museumsdienst), în Köln -, Centrul de Pedagogie Muzeală (Museums-Pädagogisches Zentrum) - în München -, Biroul de Acțiune Culturală al Orașului Paris (Bureau d'action culturelle de la Ville de Paris) sau Centrul pentru Educație din Atena.

Comisia Europeană favorizează foarte mult asemenea colaborări, iar în 1996, în cadrul programului pre-Raphael, a fost acordată câte o subvenție unui număr de 147 de proiecte. Acestea constau în propuneri de cooperare pentru protejarea și punerea în valoare a patrimoniului barocului european și a patrimoniului arheologic,

propuneri de cooperare pentru dezvoltarea și creșterea accesibilității patrimoniului cultural din muzeele europene și propuneri de activități și/sau evenimente de dimensiune europeană în favoarea prezervării și a unei mai ridicate conștientizări a importanței patrimoniului cultural european.

Printre proiectele selecționate se află și proiectul CECA, „Toate drumurile duc la Roma“, prezentat ca o călătorie explorând diferite drumuri care au forjat identitatea noastră culturală și urmărind să dezvolte cooperarea internațională, în legătură cu patrimoniul cultural roman. Cooperarea ar trebui să fie, pe de o parte, științifică, iar pe de altă parte, pedagogică și ar trebui să reunească diferite muzee, care urmăresc același scop, cum ar fi conștientizarea culturală a tineretului în legătură cu patrimoniul cultural roman și cu patrimoniul cultural asimilat de la romani. Originea acestui proiect se regăsește în succesul manifestării organizate în 1992 pe țărmurile Europei, de către Serviciile de educație muzeală din Departamentul Hauts-de-Seine (Franța), la care au participat numeroase muzee și care a implicat mii de tineri europeni, printre care și români.

Propriu-zis, „Toate drumurile duc la Roma“ va permite elaborarea unui studiu cu privire la sistemul roman de drumuri și la impactul său asupra societății, economiei și culturii. Alegînd ca titlu un proverb, proiectul ne va permite să analizăm diferitele metode utilizate pentru a convinge tinerii cetățeni cu privire la necesitatea prezervării patrimoniului lor istoric și cultural.

Pentru a optimiza comunicarea între parteneri și pentru a permite producerea internațională a unui CD-ROM cu privire la lumea ro-

8. Szenario-Verwrlag - Fresenstrasse 6 - D - 31134 Hildesheim.
9. Museumpädagogik Gehweiz.
10. Österri-chischer Verband der Kultur vermitler/innen im Museums- und Ausstellungswessen.
11. Group for Education in Museums.
12. Edited by the Group for Education in Museums.
13. Temele ultimelor numere sînt:
- 12/13 (1991) Museum education and research/Education muséale et recherche (editor Udo Liebelt) - 14 (1993) Towards 2000/Vers l'an 2000 - 15 (1995) International cooperation and collaboration/Coopération et collaboration internationales - 16 (1997) Museums and communities/Musées communautés/Museos y comunidades (editorul numerelor 14 și 16: Nicolae Gesché-Koning).

- Comitetul pentru Educație și Acțiune Culturală (CECA) este unul dintre cele mai mari comitete internaționale ale Consiliului Internațional al Muzeelor (ICOM).
- Poate fi membru al CECA oricare membru instituțional sau individual al ICOM.
- Pentru a deveni membru al ICOM trebuie să vă adresați doamnei Maria Dulgheru, secretarul Comitetului Național Român ICOM, la Muzeul de Istorie și Arheologie al Județului Prahova, din str. Teatrului nr. 10, 2200 Ploiești, jud. Prahova.
- CECA are membri în peste 70 de țări, din muzee de toate tipurile și din instituții relateate muzeelor.
- CECA se ocupă de toate problemele privitoare la educația muzeală: cercetare, administrare, interpretare, expoziții, evaluare și media.
- CECA organizează conferințe anuale și, o dată la trei ani, se întrunește în cadrul confederației generale a ICOM.
- Grupuri regionale și naționale se întrunesc acolo unde există asemenea inițiative.
- Anual, CECA publică un buletin informativ (CECA newsletter) și editează o revistă de studii (ICOM Education).

mană și la modalitățile de conservare a acesteia, vor fi favorizate noile tehnologii (multimedia, Internet, poșta electronică, video-conferințele). Principalele țeluri ale proiectului sînt:

- Producerea și promovarea publicațiilor rezervate educației de muzeu, de calitate și științifice, dedicate lumii romane și prezervării patrimoniului nostru roman.
- Organizarea diferitelor manifestări menite să trezească acea conștiință culturală ce le-ar putea permite tinerilor între 15 și 18 ani să înțeleagă importanța și necesitatea conservării patrimoniului lor istoric și cultural.
- Preluarea tinerilor drept colaboratori, sub semnul Romei, și mai buna înțelegere a fiecăruia dintre ei.
- Organizarea unor „săptămîni arheologice”, cu prelegeri introductive despre viața romană.
- Promovarea cercetării - la copiii de școală -, prin intermediul competițiilor inter-școli.
- Schimbul de informații și experiențe, prin intermediul seminariilor și al proiectelor speciale.

Acest proiect este deschis afi profesioniștilor (prin cercetare), care vor analiza și vor discuta toate materialele educaționale relevante, menite de a duce la o mai bună conștientizare în legătură cu patrimoniul civilizației romane, cît și tinerilor de 15-18 ani (prin acțiuni culturale), cărora le va fi oferită posibilitatea de a gîndi asupra problemelor critice, pentru ei, și cruciale, pentru viitorul lor, legate de patrimoniul cultural, cu ajutorul multimedia. Într-o primă fază, sînt adunate, la nivel național, de către diferiți parteneri, toate publicațiile realizate de departamentele educaționale, cu privire la lumea romană. După o preselecție, acestea sînt, apoi, discutate pe parcursul a

două seminarii - unul a avut loc la Carlisle, în iulie 1997, celălalt va avea loc la Bruxelles, în ianuarie 1998 -, cele mai bune exemple fiind selecționate pentru traducere în alte limbi și pentru publicare pe CD-ROM. În acest fel, costurile de cercetare, personal și tipărire vor putea fi considerabil reduse. Traducerea și buna adaptare a documentelor nu este nouă: bine cunoscuta, în Marea Britanie, publicație a Patrimoniului Britanic (*English Heritage*), *Învățînd cu obiectele*, a fost adaptată în olandeză (*Werken met voorwerpen*). Problemele de drept de autor au fost rezolvate, în acest caz, și sînt sigură că se pot găsi, de asemenea, soluții și în alte țări.

Mulțumită „Romei”, sperăm ca proiectul să promoveze diferite întâlniri între tineri. Acestea vor fi organizate de către CECA și de către departamentele educaționale din toate muzeele participante. Copiii de liceu (între 15-18 ani) vor fi încurajați să discute și să analizeze, la nivel local, regional, provincial și/sau național, unul dintre următoarele subiecte:

a. „Dă-i Cezarului ce-i al Cezarului”. Impactul civilizației romane asupra culturilor din ziua de astăzi.

b. „De la drumurile romane la autostrăzile informaționale”. Drumuri romane, starea lor actuală, legături cu rețelele de comunicații de astăzi.

c. „Roma: un viitor pentru trecut?”. Prezervarea patrimoniului roman în cadrul realității prezente și procesele economice și urbane de dezvoltare.

Turismul contra conservarea patrimoniului nostru cultural.

d. „Roma, oraș universal”. Importanța Romei în cariera unui artist.

e. „Monarhii, republici, imperii”. Influența Romei asupra istoriei moderne și contemporane.

O sesiune finală este planificată la Roma, în colaborare cu Centrul European de Educație și cu Muzeul Național al Castelului Sant'Angelo. 1000 de tineri sînt așteptați să vină la Roma și să prezinte operele lor de artă - picturi, postere, filme video, poeme, reprezentații teatrale, muzicale și coregrafice.

Rîuri, drumuri, flori...au adus laolaltă, din diferite orașe și țări, oamenii de muzeu și vizitatorii muzeului, în evenimente de neuitat. Chiar dacă ele nu au fost în stare să mă aducă, fizic, în România, v-au adus spiritul meu, care așteaptă reacțiile, comentariile și, mai ales, știrile despre ceea ce se face în România, pentru a le putea răspîndi în întreaga lume a educației muzeale.

Traducere și adaptare de
Virgil Ștefan NIȚULESCU

SUMMARY

We, the educators, are tempted to call ourselves communicators, interpreters or cultural mediators. Defining in three words our mission as museum educators or communicators, we shall keep in mind three verbs: to understand, to enjoy and to serve. By enjoying the contact with both the objects and the public, we will get to understand our audiences and serve them in the most appropriate way.

The article describes several experiences in the work of the author, who worked 20 years in The Royal Museums for Art and History in Brussels and today is the Chair of the Committee for Education & Cultural Action (CECA) of the International Council of Museums (ICOM): the *Diathèque* (from the *Musées royaux d'Art et d'Histoire*), the Access Sculpture Trail in The Yorkshire Sculpture Park in the United Kingdom, created by the artist Don Rankin, the Family rally in the Belgian museums, at the *Deutches Museum* in Munich and at the Norwegian Forestry Museum in Elverum. Of a special importance are the project called „museum@online”, organised by the *Österreichische Galerie Belvedere* in Vienna, the *Civjet* project from Zagreb and the most successful „all Roads Lead to Rome” project, which developed an international co-operation concerning Roman cultural heritage.

Muzeul Regal de Artă și Istorie
din Bruxelles

- Cele mai recente conferințe anuale ale CECA au avut loc la Viena (1996) și la Rio de Janeiro (1997). Următoarea conferință va avea loc la Melbourne, cu ocazia Adunării Generale a ICOM, în perioada 9-16 octombrie 1998.
- Actualul președinte al CECA este d-na Nicole Gesché-Koning (Am Anger 3, D-82544 Egling, Germanz, Tel/fax: +49.8176.92276; email: apgesche(@)aol.com), iar secretar este d-ra Dorothee Dennert (Museumspädagogin, Stiftung Haus der Geschichte der BRD, Adenauerall 250, D-53113 Bonn, Germany; tel: +49.228.9165113; fax: +49.228.9165302).

